

Iulius Filip - “Scrisoare către președintele comisiei de propuneri” (1986)

 CENTRUL DE CONSULTANȚĂ ISTORICĂ · MARȚI, 2 APRILIE 2019

În presa centrală au apărut la 2 aprilie 2019 mai multe documente despre dizidentul anticomunist Iulius Filip și presupusa implicare a actualului procuror general al României, Augustin Lazăr, în refuzul eliberării condiționate a cunoscutului disident. Fără intenția de a intra într-o polemică dacă procurorul menționat în documentele publicate în presa centrală este aceeași persoană cu actualul procuror general al României, publicăm o „scrisoare deschisă” a lui Iulius Filip din 14 iulie 1986 adresată „președintelui de propuneri”, în fapt celor care conduceau România acelei perioade (Partidul și Securitatea).

Publicarea acestei scrisori o vedem esențială din următoarele motive:

1. În contextul unei dezbateri despre necesitatea incriminării prin lege a propagandei comuniste, editarea unor memorii ale unor dizidenți îi poate ajuta pe cei mai nostalgici să întrevadă cum anume se trăia în regimul comunist român.
2. Scrisoarea este o critică a regimului comunist, dar și o mărturie despre tratamentul aplicat celor care contestau regimului comunist, incluzând îndepărtarea din serviciu și izolarea acestora, urmărirea de Securitate și în final condamnarea lor pentru propagandă împotriva orânduirii socialiste.
3. Citirea scrisorii ar putea evidenția unele similarități în gândirea unui disident cu cea a multora dintre contemporanii noștri și percepția lor despre situația în care ajunsese țara din cauza unei guvernări potrivnice intereselor și aspirațiilor celor mai mulți dintre cetățeni.

Cine este Iulius Filip?

Iulius Filip s-a născut la 23 aprilie 1947 într-o familie de muncitori din comuna Teremia Marea, județul Timiș, fiind fiul lui Vasile, condamnat pentru titoism, și Verginia. După ce a absolvit 8 clase primare, a urmat școala profesională, iar apoi timp de doi ani Școala militară de maiștri și subofițeri „Gh. Lazăr” din Sibiu, devenind membru al Partidului Comunist în 1969. La absolvirea școlii militare în 1971, a primit gradul de maistru militar clasa a IV-a, fiind angajat la R. 7 A Florești Cluj, unde avea să lucreze în 1981. Înainte de apariția

conflictelor cu reprezentanții regimului, Iulius Filip era evaluat pozitiv din punct de vedere profesional și recompensat pentru rezultatele sale în muncă. După cum se precizează într-o fișă întocmită de CI-ul unității, era „cunoscut ca element nemulțumit pentru retribuția primită”. De asemenea, se evidențiază în document că obișnuia „să discute în contradictoriu la convocările de pregătire politico-ideologice”.

Problemele sale aveau să înceapă ca urmare a unei note informative a unei surse a Securității, care întâmplător fusese numită de instituția represivă „Iliescu Ion”, neexistând însă nicio legătură cu primul președinte al României postcomuniste. „Iliescu Ion” menționa în iulie 1980 că făcea „unele comentarii negative la adresa conducerii de partid și de stat”. Inițial, a fost „atenționat” de către organizația de partid de la locul de muncă.

Prima sa manifestare publică împotriva regimului comunist a lui Iulius Filip a avut loc la 26 ianuarie 1981, chiar de ziua lui Nicolae Ceaușescu, gestul său având evident o puternică tentă sfidătoare la adresa dictatorului. La acea dată, a pus „în circuitul poștal”, după cum se menționează într-un Plan de măsuri în vederea identificării autorului cazului „Poetul” o „scrisoare anonimă cu conținut necorespunzător. După circa o săptămână, la 6 februarie 1981, maistrul militar a fost identificat ca autorul scrisorii anonime. În aceeași zi, a fost întocmit și un plan de măsuri pentru începerea urmăririi informative. Acesta urma să stabilească „materiale[le] cu conținut dușmănos” deținute de acesta, de către cine era influențat, dacă avea vreun complice, persoanele care cunoșteau „concepțiile și ideile [sale] dușmănoase”, documentarea activității sale ostile, dar și să prevină răspândirii materialelor dușmănoase unor alte persoane.

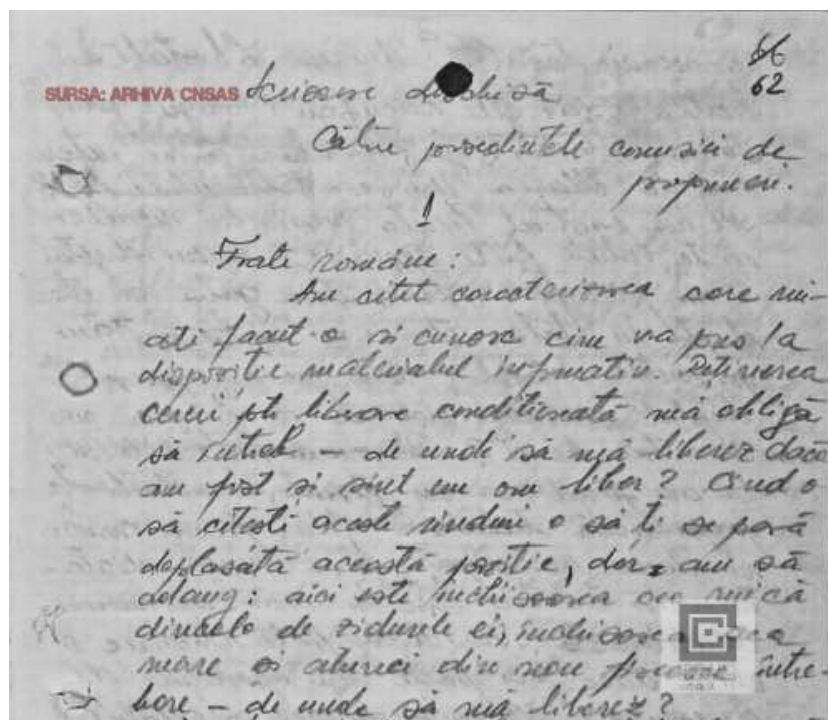
Pe urmele lui Filip au fost trimise mai multe „surse” ale Securității, dintre care se remarcă prin numele de cod ce i-a fost dat de instituția represivă un anume „Dolănescu”, coleg de muncă cu Iulius Filip. Acesta era instruit să stabilească „poziția obiectivului față de măsurile care se iau pe linie de partid și de stat, cum își argumentează ideile sale și influența pe care o are asupra celor cu care discută asupra acestor probleme”. De asemenea, dacă asculta posturi de radio străine și aprecierile sale etc.

„Dolănescu” mai era învățat să „manifeste prietenie și înțelegere față de frământările de ordin personal ale obiectivului, apreciindu-i competența sa profesională, <<inteligența>> și ideile sale <<originale>, sfătuindu-l totodată să fie mai ponderat pe motivul că unii colegi nu-l înțeleg”.

În scurt timp, Iulius Filip avea să fie exclus din partid, iar la 15 martie 1981 a fost trecut în rezervă. După două luni, a solicitat emigrarea în America, prezentându-se în acest sens la ambasada americană din București. Totodată, printr-o altă scrisoare adresată lui Lech Walesa, liderul Solidarității, s-a „solidarizat” cu dizidenții polonezi, cerând să fie acceptat ca

membru al acestei organizații. În scrisoare critica în același timp politica internă a regimului patronat de Nicolae Ceaușescu. În mai puțin de un an de la trimiterea scrisorii deschise lui Nicolae Ceaușescu, Iulius Filip a fost arestat la 14 decembrie 1981, la scurt timp după cea a liderilor Solidarității, și condamnat apoi la 8 ani închisoare pentru „propagandă împotriva orânduirii socialiste”, pedeapsă redusă apoi la 5 ani și 4 luni de închisoare. La 16 martie 1982 a fost „depus” în penitenciarul București, timp în care avea să fie tratat și de către un neuropsihiatru, încercându-se portretizarea sa ca pe o persoană cu probleme mintale. Prezentarea dizidenților ca „nebuni” este o caracteristică a politicii represive din timpul lui Nicolae Ceaușescu, avându-și originea chiar în convingerea acestuia că în perioada lui doar un nebun se putea împotrivi construirii socialismului. Ulterior, avea să fie supravegheat și în timpul detenției. A fost eliberat din detenție la 13 aprilie 1987.

Din dosarul său de penitenciar reiese că „în timpul executării pedepsei” ar fi „avut o comportare necorespunzătoare”. Pedepsit de mai multe ori, a petrecut primele 12 luni de detenție în regim restrictiv. În cei 5 ani de detenție a stat nu mai puțin de 42 de zile în izolare ca urmare a celor 5 pedepse primite din partea administrațiilor penitenciarelor în care a fost închis. Într-o înregistrare realizată prin tehnică operativă din perioada detenției, Iulius Filip îi mărturisea unui coleg de celulă că timp de șase luni a fost ținut cu lanțuri la picioare și cătușe la mâini.

Sursa: Arhiva CNSAS

Scrisoare deschisă

86
62

Către președintele comisiei de propuneri.

!

Frater român:

Au citit corcatermea care mi-
citi făcut o și curora cine va pas la
dispozitie materialul republican. Puterea
cineu pt libere conditioanata mi obligă
să citesc - de unde să nuă libere doar
am fost și sunt un om liber? Cud o
să citesti aceste rânduri o să te se pară
deplasata aceasta pozitie, dar au să
delang: aici este inchiisoarea cu mi că
dincolo de zidurile ei, multoarea
mare o aburei din nou pricose între-
bore - de unde să nuă libere?

„Scrisoare deschisă

Către președintele comisiei de propuneri

Frate române:

Am citit caracterizarea pe care mi-ați făcut-o și cunosc cine v-a pus la dispoziție materialul informativ. Reținerea cererii ptr. liberare condiționată mă obligă să întreb – de unde să mă liberez dacă am fost și sunt un om liber? Când o să citești aceste rânduri, o să ți se pară deplasată această poziție, dar am să adaug: aici este închisoarea cea mică dincolo de zidurile ei, închisoarea cea mare și atunci din nou fireasca întrebare – de unde să mă liberez? Oriunde pe teritoriul României sînt acasă și liber, mai ales pe aceste meleaguri ale Albei, centrul de Istorie bogat al Țării inima care pulsează în fiecare român cînd îi pronunță numele, leagăn veșnic pentru eroii neamului românesc, iar eu să fac cerere către aceștia să ne mai acorde o dată – Libertatea -. Cum sîntem în stare să profanăm mormintele și memoria lor dacă nu sîntem în stare să păstrăm ce ne-au lăsat? Unirea, Libertatea și Frăția. Dar cîte sacrificii: Blajul pașoptist, Iancu așteaptă, Horia și Doja plîng, Bobîlna este înșelată și ne întoarcem la Marea Unire...

Ne-am păstrat ființa neamului nealterată și te întreb frate române – avem dreptul a ne plînge? Nu sîntem gata să stăm în fața istoriei și să suportăm prezentul la fel? Cum ne-am pierdut dreptul cîștigat de strămoșii noștri de-a trăi liberi? Ce am făcut noi cei prezenți trebuie să facă fiecare român și atunci ar dispărea fără urmă dictatura și tirania internă. Te întreb frate române chiar dacă faci parte din aparatul de represiune – Nu auzi durerea și oftatul neamului românesc? Nu vezi cum această Țară bogată și frumoasă cu un popor harnic a ajuns săracă? La nivelul la care te găsești care crezi că sînt cauzele? De ce crezi că mă găsesc în închisoare?

După părerea mea cele două închisori Aiud și Gherla sînt rușinea Ardealului, României, Europei că să nu spun lumii?

Te-ai întrebat vreodată cîți frați români au trecut pe aici?

Te-ai întrebat vreodată de ce Istoria și timpul prezent n-au transformat aceste închisori în muzeu? (sau altă destinație)

Iar acum am să-ți scriu despre mine. Mă trag dintr-o familie de țărani deveniți muncitori, datorită unor condiții de viață modeste de pe Valea Samus (Valea Someșului) – să nu crezi cumva că s-au îmbunătățit, înainte de arestare am fost în aceste zone ale Sălajului și Maramureșului – sărăcia, durerea și oftatul erau la tot pasul, părinții mei s-au stabilit în Banat unde m-am născut și eu.

Tata este arestat și condamnat ptr. pactizare cu sîrbii, cunoști frate române granițe ptr. puntea Libertății? În acea perioadă marele, viteazul, iubitul dictator

și tiran I.V. Stalin era supărat pe Tito și dacă El era supărat trebuia să fie și poporul român, pentru că El era peste tot iar ceilalți nu aveau nici o valoare. Familia mea este o familie care nu suportă dictaturile, tiraniile și totalitarismul și atunci firesc drumul nu poate fi decât acesta.

Anumiți frați români din acea perioadă supuși cu zel marelui Stalin (după cum vezi nu merită nici literă mare) au obligat familia să părăsească zona de graniță. Tata nu mai trăiește a murit de silicoză de când mă aflu în închisoare.

Știi frate române ce este această silicoză?

Toți frații lui tata au fost mineri, deci mă trag dintr-o familie de mineri.

Ai auzit frate române de Valea Plîngerii 1977? Știi ce a fost acolo? Sigur că știi!

Înainte de a muri tata a venit la poarta închisorii vrînd să mă vadă dar administrația nu i-a dat voie deoarece eram pe restrictivă. Ce părere ai frate române de acest "umanism"?

Îți scriam mai înainte de Valea Plîngerii, dar mai este una tot a plîngerii și anume Valea lui Samus (îți dau traseul Cetan pînă dincolo de Jibou) știi de ce plînge Samus? Cel mic racolează toată murdăria de la Cluj – Bonțida (crescătorie de porci) Gherla (combinatul de mobilă) iar cel mare Bistrița și G. Gh. Dej iar jos spre Satu Mare merg împreună. Frate române – Samus înseamnă viață – iar Samus nu mai are viață ptr. că apele reziduale l-au distrus. La fel au fost distruși plămîinii pămîntului cu sălbăticie în zonele Vad (aici domnitorul Ștefan ne-a lăsat o moștenire) Valea Groșilor, Dobrocina, Fodora, Chizeni, Șimișna, Răstoci pînă la Jibou (dealurile golașe plîng prin marile alunecări de teren).

Știi de ce toate acestea frate român?

Cum explici flora și fauna distrusă?

Nu se poate face irigații, nu se pot adăpa animalele, nu se mai scaldă oameni, nu se poate topi cîneapă, malurile s-au surpat ptr. că sălciile, plopii, arinii care le susțineau s-au uscat.

Dacă acestea se usucă, omului îi spun: codrul a fost întotdeauna frate cu românul – iată sacrificiul meu ai grijă de tine – și oamenii au avut, au părăsit satele.

Înainte de colectivizarea forțată fiecare din cele 100 de sate cît numără Dobrocina (se spune Dobrocina și nu Dabrocina ptr. că este format din două cuvinte

DROB și CINĂ sau tradus sarea în bucate) aveau doi, trei bivoli acum au rămas foarte puțini. CeAPEul este falimentar sau mort de la naștere. Oare cine sînt cei care au ordonat colectivizarea forțată a agriculturii și zonele de deal și munte au rămas pustii?

Pe data de 9 iunie 1983 ajung la Aiud, pe restrictivă. Despre torturile, schingiuirile, teroarea, discriminarea umană care le-a făcut cu mine banda criminal-teroristă formată din: Lt. Trifan, plt adj Ionică, plt adj Vaida, sg maj Lazăr mai tîrziu, după ce termin închisoarea.

Da frate române ai fost numit să ai mare răspundere, care apasă din ce în ce mai greu pe umeri tăi, să nu uiți că cei pe care-i servești iau mulți bani pe funcțiile lor, dar fi sigur că nu o să aibă parte de ei. Niciodată banii cistigati pe oasele și cadavrele fraților tăi nu pot avea decît mirosul durerii și nenorocirilor. Bunul Dumnezeu v-a face mare dreptate. De ce sînt în închisoare știi dar te-ai ostenit prea puțin ca oameni să nu fie torturați și schingiuiți deși era o atribuțiune care îți revenea.

Încă din școala primară mi-a plăcut să aștern pe hîrtie semnele înțelegerii și bunătății omului, dar terorismul întîlnit aici va cuprinde multe sute de pagini. Printre preocupările înainte de a fi condamnat a fost și poezia. O parte din poeziile scrise le-am adunat într-un poem intitulat "Laudă minciunii" cu tema: analizarea, concluzionarea, criticarea și satirizarea unor fenomene ca: prostia, minciuna, grandomania, incultura, demagogia, cultul, mitul și dictatura, iar în final arătam cum țara a ajuns în pragul falimentului și sărăciei. Desigur că o să te întrebi cine mi-a dat dreptul să fac așa ceva.

Iată cine – legea sfîntă a țării – Constituția (art. 17) – Cetățenii RSR fără deosebire de naționalitate, rasă, sex sau religie sînt egali în drepturi în toate domeniile vieții economice, politice, juridice, sociale și culturale. Statul garantează.

În luna ianuarie 1981 am trimis autorităților o poezie intitulată "Vis și speranță" pentru care mi-am pierdut locul de muncă. M-am reîntors la Uzina de reparații locomotive Cluj la ceferiștii mei. Ca muncitor m-am adresat sindicatului Solidaritatea din Polonia cu ocazia Congresului de la Gdansk. Acolo se găseau și corespondenți de presă străini care au reluat mesajul și iar necazuri deoarece în România este interzisă lozinca "Proletari din toate țările uniți-vă". Francezi, în special ziarul "Le Monde" se află în dosarul meu ca act de acuzare. Ei frate române acum începe represiunea regimurilor totalitariste.

În noaptea de 12/ 13 decembrie 1981 sînt atacate mișelește sediile sindicatului "Solidaritatea" iar o mare parte dintre membri arestați inclusiv Lech W.

președintele Solidarității ales legal și recunoscut pe plan intern și internațional. Specific legal și recunoscut ptr că anumite cadre ale ministerului de interne din Polonia sau constituit în bandă [neinteligibil] cu sadism. În data de 14 dec 1981 am fost arestat și condamnat la 8 ani închisoare fiind acuzat de pactizare cu forțele contrarevoluționare din Polonia. Oare o organizație sindicală legală recunoscută pe plan intern și internațional cu program de reforme și drepturi ptr poporul muncitor polonez este un act contrarevolutionar? Ca o dovadă a recunoașteri sale internaționale am făcut cerere să fiu primit în rândurile Solidarității. Te întreb frate române sînt dușmănos la adresa României? Președintele Walesa a primit premiul Nobel pentru pace crezi cumva frate române că cei care au acordat acest premiu sînt contrarevoluționari?

Data de 14 iulie 1986

Filip Iulius”

(Sursa: Arhiva CNSAS)